

Fler perspektiv, höjd vetenskaplig nivå, ökad trygghet: grupphandledning av självständiga arbeten i laboratoriemiljö

Helen Setterud*

Pedagogiska enheten, läkarprogrammet, Örebro Universitet

Syftet med denna artikel är att diskutera formerna för hur grupphandledning kan arrangeras inom utbildningar med starkt fokus på laborativ verksamhet. Jag presenterar data från vårt projekt om stöd för handledning, varav delar tidigare har beskrivits i slutrapporten. Jag argumenterar för att nätbaserade grupper är ett på många sätt bättre alternativ än grupper som möts fysiskt då projekten utförs i laborativ miljö. Detta är ett sätt att anpassa grupphandledningen till de förhållanden som råder inom en utbildningsmiljö med närvarokrävande laborativ verksamhet, där både studenter och handledare har mycket svårt att planera in fysiska möten. Handledningsgrupper skapades med studenter som tillsammans med en grupphandledare, frikopplad från deras egna projekt, diskuterade det självständiga arbetet samt fick möjlighet att ge och ta återkoppling på varandras texter vid ett flertal tillfällen under processens gång. Slutsatsen är att grupphandledning på nätet kan vara ett bra komplement till individuell handledning av självständiga arbeten i laborativ miljö. Studenterna i vår studie kände en ökad trygghet i arbetet, kvaliteten på deras skriftliga rapporter ökade och deras lärande förbättrades. Handledarna som deltog utvecklade sin pedagogiska kompetens och fick ökad insikt i handledningsprocessen

Nyckelord: handledning, grupphandledning, självständiga arbeten, examensarbeten, laborativa miljöer

BAKGRUND

Inom biomedicin/medicin är det inte ovanligt att så mycket som 75% av tiden av ett 10-20 veckor långt självständigt arbetet avsätts för datainsamling och analys av resultaten. Inte sällan kommer därför skrivprocessen igång först på slutet, vilket gör att det blir stressigt för såväl studenten som handledarna som ska vara med och säkra kvalitén på det skrivna arbetet. Handledning av det framväxande skrivna självständiga arbetet är ofta en aktivitet mellan en handledare och en student. Dysthe, Samara, & Westrheim (2006) har uppmärksammat att det därmed finns en risk att studenterna blir alltför beroende av handledaren och får en ensidig bild av vetenskaplighet, vilket kan innebära problem för studenternas utveckling mot ökad självständighet. Genom grupphandledning kan studenternas arbeten bli av högre kvalitet, då studenterna tränas i att bedöma medstudenters texter och därmed får nya perspektiv även på sina egna texter (Dysthe et al., 2006, Samara, 2006).

I projektet "Att synliggöra handledning av självständiga arbeten som ett stöd för studenter och handledare", prövade Helene Hård af Segerstad, Göran Salerud och jag att komplettera den traditionella individuella handledningen på medicinsk och teknisk fakultet vid Linköpings universitet med grupphandledning. Ett av syftena var att stötta studenterna i deras skrivprocess

* Författarkontakt: helen.setterud@oru.se

och på så sätt hjälpa dem att slutföra sina arbeten inom de givna tidsramarna. I slutrapporten (Hård af Segerstad, Setterud, & Salerud, 2008) presenterade vi de goda effekter projektet hade: både studenter och handledare upplevde att de fått en större förståelse för vad ett självständigt arbete är samt blivit stimulerade av arbetssättet. Dock framstår det tydligt att det finns en rad praktiska problem med att arrangera denna typ av grupper inom laborativa miljöer.

Syftet med denna artikel är att diskutera formerna för hur grupphandledning kan arrangeras inom utbildningar med starkt fokus på laborativ verksamhet. Jag presenterar data från vårt projekt om stöd för handledning, varav delar tidigare har beskrivits i slutrapporten. Jag argumenterar för att nätbaserade grupper är ett på många sätt bättre alternativ än grupper som möts fysiskt då projekten utförs i laborativ miljö. Detta är ett sätt att anpassa grupphandledningen till de förhållanden som råder inom en utbildningsmiljö med närvarokrävande laborativ verksamhet, där både studenter och handledare har mycket svårt att planera in fysiska möten.

HUR VI GENOMFÖRT GRUPPHANDLENING

Beskrivning av självständiga arbeten på Medicinsk Biologi vid Linköpings Universitet:

Kandidatprogrammet i Medicinsk Biologi omfattar 180 hp och kan därefter byggas på med ett internationellt mastersprogram, Master's Programme in Medical Biosciences, omfattande 120 p.

På termin 6 på kandidatprogrammet utgörs 15 av terminens totalt 30 hp av kursen "Examensarbete" som utförs under andra hälften av terminen. På mastersprogrammets första år utför studenterna ett projekt omfattande 15 eller 30 hp. Examensarbetet/projektet är ett självständigt arbete som oftast utförs som ett delprojekt inom någon forskargrups forskningsprojekt, huvudsakligen vid laboratorier vid universitetets medicinska fakultet eller vid universitetssjukhuset. Ett fåtal studenter reser till laboratorier vid medicinska fakulteter utomlands, inom ramen för de kontakter som finns upparbetade inom programmet.

Grupper:

Vår idé var att skapa handledningsgrupper med 6-8 studenter som tillsammans med en grupphandledare, utan koppling till studenternas projekt, diskuterade det självständiga arbetet samt fick möjlighet att ge och ta återkoppling på varandras texter vid ett flertal tillfällen under processens gång.

Frivilliga grupper på kandidatprogrammet. Våren 2007 visade 18 av totalt 23 studenter i kursen "Examensarbete" intresse för att pröva grupphandledning, och därmed startade vi tre grupper med vardera 6 studenter och en grupphandledare. Vi planerade in tre möten under den 10 veckor långa schemalagda projektperioden: ett i början av projektet, ett i mitten, samt ett efter framläggningen av examensarbetet.

Obligatoriska campusbaserade grupper på mastersprogrammet. Hösten 2007 och våren 2008 startade vi 3 grupper med 7 studenter och 1-2 grupphandledare vardera. Grupperna träffades 4-6 gånger under den tid det självständiga arbetet pågick. Studenterna i grupperna startade sina projekt med viss tidsförskjutning, vilket gjorde att alla inte var i fas.

Obligatorisk nätbaserad grupp på mastersprogrammet. Våren 2008 startade vi en nätbaserad grupp via lärplattformen "It's learning". Den nätbaserade gruppen bestod av tre studenter som

utförde sina självständiga arbeten i London. Gruppen hade inga fysiska möten, men arbetade kontinuerligt med att dela erfarenheter och textutkast med varandra och grupphandledaren via gruppfunktionen i ”It’s learning”.

Datainsamling

Inom projektets ram har följande datainsamlingar gjorts: anteckningar från grupphandledningen, nedladdade dokument och korrespondens från den nätbaserade gruppen, samt fokusintervjuer med studenter efter avslutat projekt.

RESULTAT

Erfarenheter från handledningsgrupperna:

De grupper på kandidatnivå som bildades på frivillig basis möttes initialt inför att studenterna skulle starta sina projekt. Grupperna diskuterade på vilket sätt de skulle stötta varandra i skrivprocessen genom att läsa varandras utkast till texter. Redan till andra mötet, i mitten av projektperioden, lämnade många studenter återbud, och angav som skäl att inte hade tid, utan behövde vara på laboratoriet. De få studenter som ändå kom till grupperna hade inte hunnit lämna in några textutkast. Därmed blev grupperna decimerade i storlek och inslaget att diskutera texter uteblev. Till det avslutande mötet kom ännu färre studenter. Grupperna fungerade därmed initialt som ett diskussionsforum, men det tänkta syftet att studenterna skulle återkoppla på varandras texter uppfylldes inte.

Resultaten från de campusbaserade grupperna på mastersnivån visade, som vi tidigare redovisat (Hård af Segerstad et al., 2008), att grupphandledarna var aktiva medan studenterna var mindre aktiva. Studenterna poängterade att de fått bra synpunkter från grupphandledarna och sett ett stort värde i att träffa en handledare från ett annat laboratorium. Diskussionerna rörde sig kring allmänvetenskapliga frågor, som ändå var relevanta för studenternas forskningsområde, och studenterna fick upp ögonen för att det kan finnas olika sätt att se på den vetenskapliga processen. Återkopplingen på varandras arbeten fungerade däremot inte fullt ut. Många studenter skickade inte in sina arbeten och andra hade inte läst de arbeten som varit inskickade, vilket gjort att en viktig del av utbytet mellan studenter inom ramen för grupphandledningen uteblev.

Den nätbaserade gruppen var den grupp som enbart utgick från studenternas texter. Här bidrog studenterna och grupphandledaren i lika hög grad med återkoppling (Hård af Segerstad et al., 2008). I den nätbaserade gruppen föreslog grupphandledaren uppgifter och slutdatum för utförande. Gruppens studenter läste och kommenterade varandras introduktion samt material och metod-del vid två tillfällen under projektets gång. Studenterna menade att det tog dem ca 1-2 timmar att läsa en annan students text och kommentera denna. Sammantaget blev det en tidsvinst för alla, eftersom de texter som presenterades vid framläggingsseminariet var av hög kvalitet och endast fick ett fåtal kommentarer om tekniska tillkortakommanden, t ex otydlighet. Fokus för diskussionerna med opponent och examinator kunde därför läggas på en vetenskapligt högre nivå. Samtliga studenter i gruppen påtalade att de hade stort utbyte av grupphandledningen, inte minst då deras individuella handledare varit svåra att få tag på, och inte heller varit intresserade av att läsa framväxande textutkast, utan väntade på den färdiga rapporten. En förklaring till handledarnas attityd kan ligga i en delvis annorlunda akademisk kultur och inställning till syftet med självständiga arbeten vid lärosäten i andra länder. I den nätbaserade gruppen fyllde medstudenterna och grupphandledaren därmed en både avlastande och trygghetsskapande funktion.

DISKUSSION

Idén om grupphandledning för studenter som skriver självständiga arbeten är inte på något sätt ny. Inom den högre utbildningen har det länge funnits en strävan att utveckla former för reflektion och också ”peer learning”, där studenter i ett förtroendefullt klimat ser varandra som resurser i det egna lärandet (Boud, Cohen, & Sampson, 2001, Dysthe et al., 2006). I många akademiska miljöer har dock handledning av självständiga arbeten traditionellt varit en enskild verksamhet mellan studenten och handledaren/forskargruppen. Fördelarna med grupphandledning med en handledare som är frikopplad från studenternas individuella handledare är många. Studenterna kan t ex diskutera praktiska aspekter av projektet med sina medstudenter, få stöd i sin process och bli stöttade och utmanade av andra kompetenta företrädare för disciplinen i form av grupphandledaren. De individuella handledarna blir avlastade avseende frågor av generell natur, gemensamma för alla projekt och oberoende av ämne, och kan därmed fokusera sin handledningstid på sådant som rör mer ämnesspecifika frågor, vilket kan borga för högre kvalitet. Det finns också en stor vinst i att grupphandledarna får en större förståelse för vad ett självständigt arbete innebär och hur handledning kan gestalta sig. Detta i sig blir en pedagogisk utveckling som gynnar utbildningen, vilket vi såg som en tydlig effekt i det projekt vi utförde (Hård af Segerstad et al., 2008).

Vår studie visade att det är mycket svårt att arrangera möten under examensarbeten som är baserad på laborativ verksamhet och där studenterna har svårt att styra över sin tid. Många studenter hade svårt att komma ifrån till de schemalagda gruppmötena, och deras enskilda handledare var inte alltid positiva till att de ägnade sig åt verksamhet utanför laboratoriet under projektiden. Några studenter påtalade att de kände sig klämda mellan de individuella handledarnas krav på närvaro i laboratoriet och önskan att delta i grupphandledningen. I praktiken blev resultatet att studenterna som ingick i de frivilliga grupperna valde bort gruppträffarna, av tidsbrist och för att det var svårt att hitta tider som passade alla. I de grupper där träffarna var obligatoriska kom de flesta studenterna, men många hade inte läst igenom medstudenternas texter, och var därför dåligt förberedda. Vår slutsats är att de grupper om 6-8 studenter vi skapade var optimala för meningsutbyte och konstruktiva diskussioner, men var för stora för att studenterna skulle kunna läsa samtliga kamraters texter inför kommande träffar.

Den nätbaserade gruppen bestod av endast tre studenter som befann sig utomlands. I denna grupp var studenterna initialt avvaktande till att göra extra uppgifter, men var vid slutet av grupphandledningen mycket nöjda med den återkoppling de hade fått från varandra och av grupphandledaren. Studenterna fick tidigt erfarenhet av att läsa varandras texter och ge konstruktiv kritik. Därmed fick de inblick i andras forskningsområden, deras texter blev bättre och de kände en trygghet i arbetet. De hade stor frihet att läsa och återkoppla på varandras texter under en specificerad tidsperiod, vilket gjorde att var och en kunde passa in aktiviteten när de själva hade tid, även om samtliga var hårt uppbundna av laborativ verksamhet. Grupphandledaren var också mycket nöjd med arbetet och upplevde en frihet att i lugn och ro se över texterna och den återkoppling som studenterna hade gett varandra. Grupphandledaren menade att handledarkommentarerna ändrade karaktär och lyfte till en mer generell nivå som en effekt av att studenterna själva tidigare hade läst och återkopplat på varandras texter mer på detaljnivå. Därmed blev den totala återkopplingen bättre för studenterna.

En lärdom från grupphandledningen är att det bör finnas en flexibilitet i systemet och att antalet texter som ska läsas av gruppmedlemmarna inte får vara för stor. I vårt arrangemang blev gruppstorleken i den nätbaserade gruppen endast tre studenter, vilket gjorde att alla hann

läsa och kommentera varandras texter. I och med att alla dokument fanns tillgängliga via en lärplattform kunde studenterna enkelt gå tillbaka till texter och dokumentation, vilket gjorde att de kunde följa sin lärprocess. Lärplattformar används i allt större utsträckning inom universitet och högskolor, så den som vill pröva modellen behöver inte köpa in någon dyr programvara, utan kan allt som oftast använda sig av redan befintlig sådan.

Slutsatsen är att grupphandledning på nätet kan vara ett bra komplement till individuell handledning av självständiga arbeten i laborativ miljö. Studenterna i vår studie kände en ökad trygghet i arbetet, kvaliteten på deras skriftliga rapporter ökade och deras lärande förbättrades. Handledarna som deltog utvecklade sin pedagogiska kompetens och fick ökad insikt i handledningsprocessen.

REFERENSER

- Boud, D., Cohen, R., Sampson, J. (Eds). (2001). *Peer learning in higher education, learning from and with each other*, Kogan Page.
- Dysthe, O, Samara, A., Westrheim, K. (2006). Multivoiced supervision of master students: a case study of alternative supervision practices in higher education, *Studies in Higher Education*, 31, 299-318.
- Hård af Segerstad, H., Setterud, H., Salerud, G. (2008). *Att synliggöra handledning av självständiga arbeten som ett stöd för studenter och handledare*. Rapport, nätverk och samarbete inom högre utbildning (NSHU). Retrieved from <http://hdl.handle.net/2077/18712>
- Samara, A. (2005). Group supervision in graduate education: a process of supervision skill development and text improvement, *Higher Education Research & Development*, 25, 115-129.

